

KO E PŌPOAKI 'O E KOLOSI

Lesoni 2 ki he 'aho 11 'o Siulai 2026

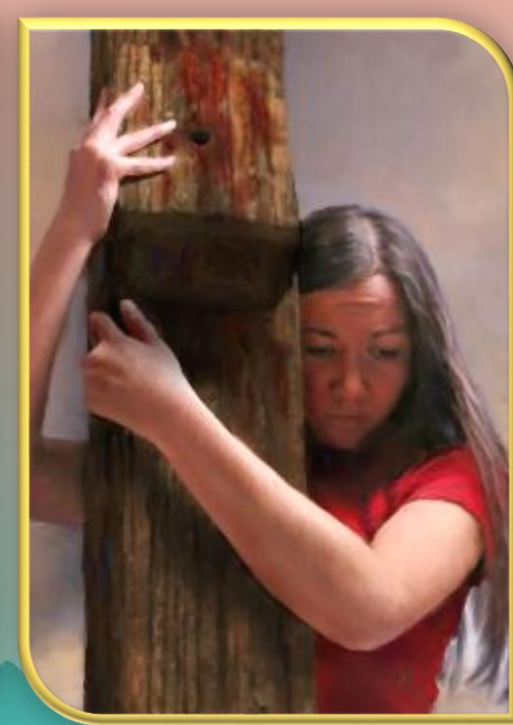
“He ko e malanga‘aki ‘ae ‘akau na‘e
tutuki ia ki ai ko e vale ia kiate
kinautolu ‘oku mala‘ia: ka ko e
mālohi ia ‘oe ‘Otua kiate kitautolu
kuo fakamo‘ui.”
(1 Kolinitō 1:18)

‘Oku fakamatala ‘a e 1 Kolinito 1:17-31 ki he founnga ‘oku uesia ai ‘e he kolosi ‘a e mo‘ui ‘a e kakai

Ki he kakai tui, ko e kolosi ko ha faka‘ilonga ia ‘o e fakamo‘ui. Ka ki he kakai na‘a nau mo‘ui ‘i he ‘uluaki senitulí, ko e kolosí na‘á ne fakafofonga‘i pē ‘a e mate fakamā ‘a ha tokotaha faihia.

Fakamo‘ui ‘e ha taha na‘e pekia ‘i ha kolosi pea toe tu‘u? Ki he tangata, ko e fakavalevale, ta‘e‘uhinga, mo e vaivai ia. Ka kiate kitautolu kuo tau fakaava hotau loto ki he ui ‘a e Laumalie Ma‘oni‘oni, ko e kolosi ko e "malohi ia ‘o e ‘Otua, [...] poto, ma‘oni‘oni, fakama‘oni‘oni‘oni, mo e huhu‘i" (1 Kolinito 1:18, 30)

Ko e poto ‘o e ‘Otua

Ko e vale moe kolosi

Ko e malohi ‘o e ‘Otua

Ko e popoaki ‘o e kolosi

Ko e vale mo e vaivai ‘o e ‘Otua

KO E POTO 'O E 'OTUA

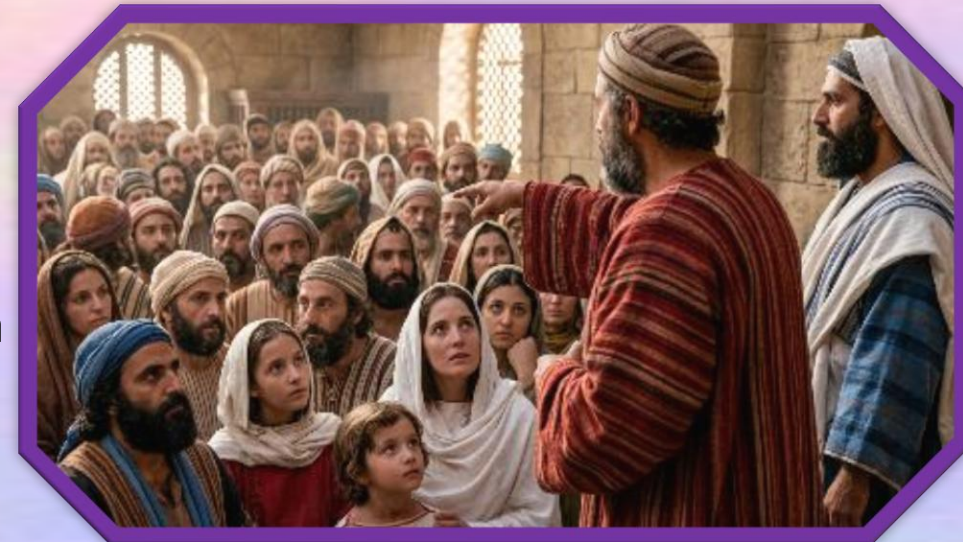
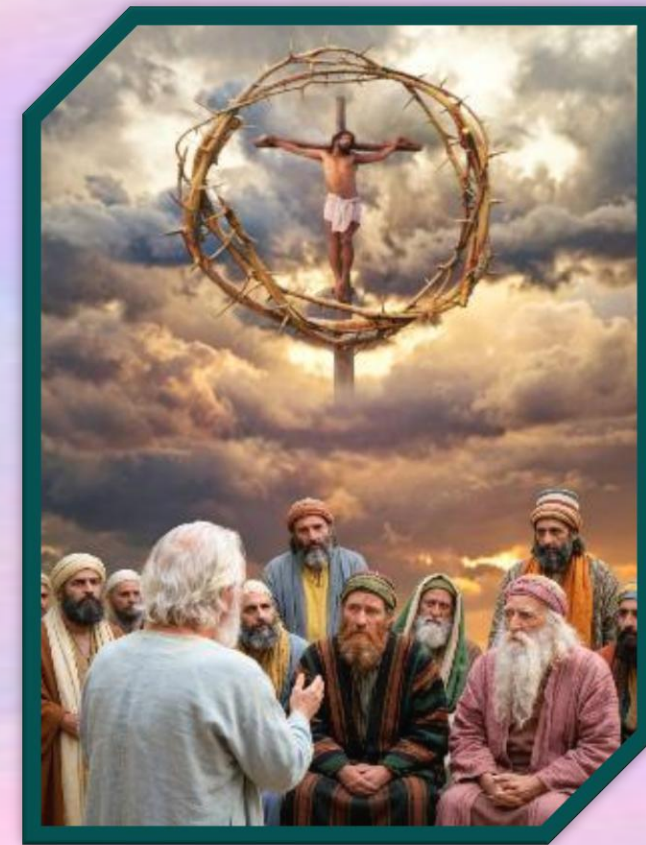
"Ka ko e mālohi 'oe 'Otua mo e poto 'oe 'Otua 'a Kalaisi, kiate kinautolu kuo ui, 'i he kakai Siu mo e kakai Kiliki." (1 Kolinito 1:24)

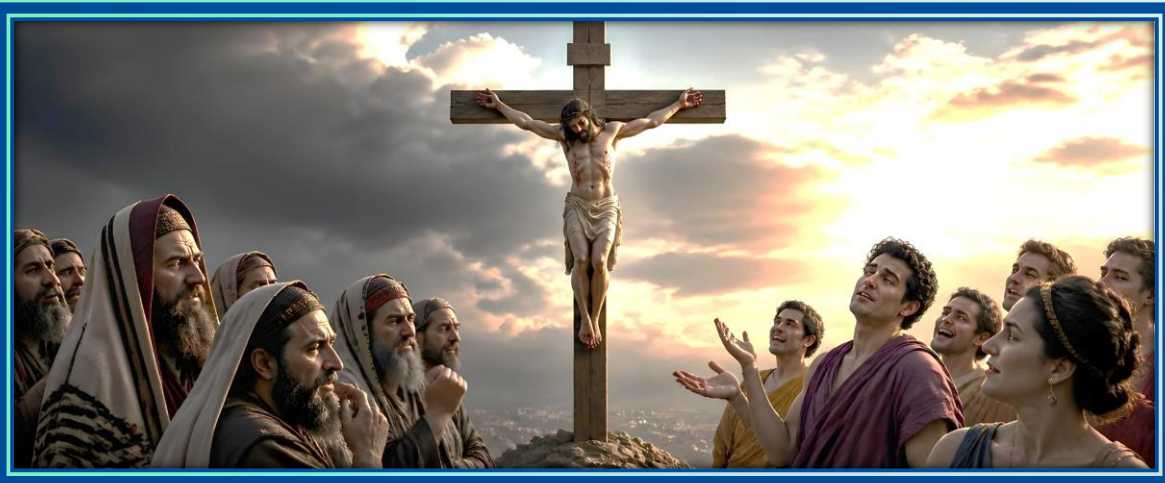
'I 'Atenisí, na'e ngāue'aki ai 'e Paula 'a e poto fakaetangata ke feinga ke fakatuipau'i ' a e kau tangata potó. Mei he taimi ko iá ' o faai mai ai, na'á ne fili ai ke ngāue'aki pē ' a e poto faka'otuá. Na'e fekau'i tonu ia 'e he 'Otua ke malanga 'aki 'Ene popoaki "ta'e 'i ai ha ngaahi lea 'o e poto fakaetangata, koe'uhi ke 'oua na'a mole 'a e malohi 'o e kolosi 'o Kalaisi" (1 Kolinito 1:17).

Ko e hā ' a e poto faka'otua na'e malanga'i ' e Paulá?

'Oku faka'auha 'e he poto 'o e 'Otua 'a e "poto 'o e poto"; 'oku ne li'aki "'a e poto 'o e poto" (1 Kolinito 1:19); pea "kuo ne ngaahi 'a e vale ... ko e poto 'o e mamani" (1 Kolinito 1:20)

'Oku fehangahangai ia mo e faka'uhinga kotoa 'a e tangata, ka 'oku kau 'i he poto 'o e 'Otua 'a hono "fakamo'ui 'o e kakai tui 'i he vale 'o e malanga" (1 Kolinito 1:21)

KO E VALE MOE KOLOSI

“Ka ‘oku mau malanga‘aki ‘a Kalaisi na‘e tutuki ki he ‘akau, ko e tūkia‘anga ki he kakai Siu, pea ki he kakai Kiliki ko e vale” (1 Kolinito 1:23)

Ko e fo‘i lea faka-Kalisi ko e mōria (vale, vale, vale) ‘oku ngāue‘aki tu‘o nima ia ‘i he 1 Kolinitō:

“Ko e pōpoaki ‘o e kolosí ko e vale ia kiate kinautolu ‘oku ‘auhá” (1 Kolinitō 1:18)

“Na‘e finangalo ki he ‘Otua ke fakamo‘ui ‘a kinautolu ‘oku tui ‘i he vale ‘o e malanga” (1 Kol. 1:21)

“Na‘e tutuki ‘a Kalaisi, [...] ko e vale ki he kau Senitaile” (1 Kolinito 1:23)

“Ki he tangata fakakakano [...] ko e ngaahi me‘a ‘a e Laumalie ‘o e ‘Otua [...] ko e vale ia” (1 Kolinito 2:14)

“He ko e poto ‘o mamani ko e vale ia ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otua” (1 Kolinito 3:19)

Ko e me‘a fakavalevale ‘a e kolosi kiate kinautolu ‘oku hee; kiate kinautolu ‘oku ‘ikai ke nau ‘ilo ‘a e ‘Otua (Senitaile); kiate kinautolu ‘oku nau fakakaukau pe ki he mamani ko ‘eni (tangata fakakakano); kiate kinautolu ‘oku pule‘i pe ‘e honau poto ‘onautolu.

Ka ko e kolosi ko ha tapuaki ia kiate kinautolu ‘oku fakamo‘ui, ‘a ia ko kinautolu ‘oku loto fiemalie ke sio ki he kolosi mei he vakai ‘a e ‘Otua.

KO E MALOHI 'O E 'OTUA

"He ko e malanga'aki 'ae 'akau na'e tutuki ia ki ai ko e vale ia kiate kinautolu 'oku mala'ia: ka ko e mālohi ia 'oe 'Otua kiate kitautolu kuo fakamo'ui.." (1 Kolinito 1:18)

'Oku ma'u 'e he kolosi 'a e malohi ke fakahaa'i 'a e kovi taha 'o e tangata mo e lelei taha 'a e 'Otua (1 Kolinito 1:18).

Ko e kovi taha 'o e tangata

Ko e lelei taha 'a e 'Otua

 Fakavalevale

 Malohi

 Fakafisinga'i

 Tali

 Faka'auha pe kita

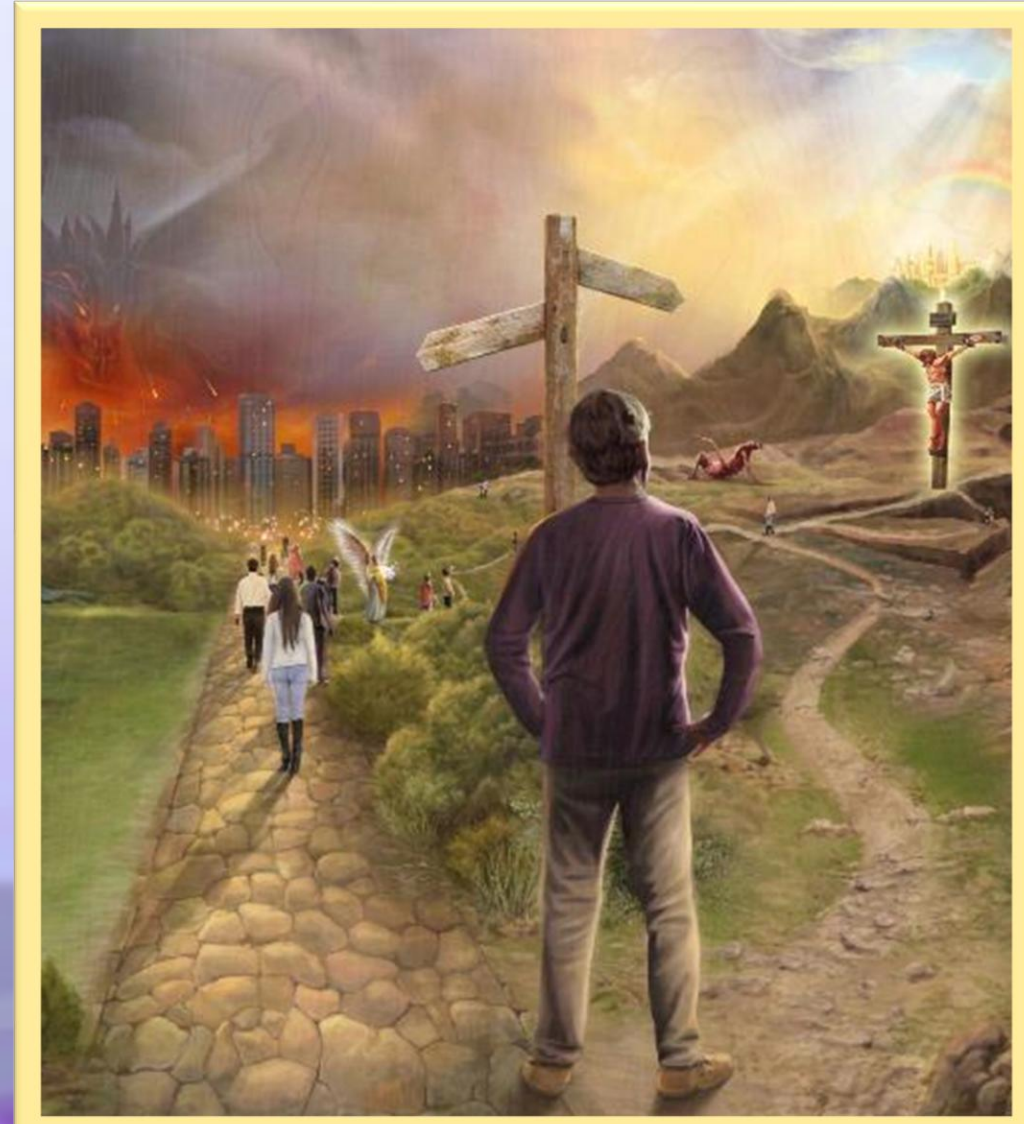
 Fakamolemole

 Mala'ia

 Fakamo'ui

Ko kinautolu 'oku nau fakafisinga'i 'a e kolosi 'oku nau utu 'a e ngaahi nunu'a 'o 'enau ngaahi ngaue hala, pea 'e iku faka'auha kinautolu 'e he Tokotaha na'a nau fakafisinga'i.

'Oku malava 'e he malohi 'o e 'Otua, 'a ia 'oku fakahaa'i 'i he kolosi, ke fakalelei'i 'a e tangata mo e 'Otua 'aki 'ene fakamolemole'i 'ene ngaahi angahala kotoa pe, pea foaki kiate ia 'a e mo'ui ta'engata (Kolose 1:20; 1P. 2:24)

KO E PŌPOAKI 'O E KOLOSI

"He koe'uhi 'i he poto 'oe 'Otua na'e 'ikai 'ilo 'ae 'Otua 'e māmani 'i hono poto, pea na'e lelei ki he 'Otua 'i he "vale" 'oe malanga ke fakamo'ui 'akinautolu 'oku tui. ." (1 Kolinito 1:21)

Ko e ha 'oku fakavalevale ai hono malanga'i 'o e popoaki 'o e kolosi (1 Kolinito 1:21-24)?

Na'e 'amanaki 'a e kau Siu ki ha Misaia te ne fakahaofi kinautolu mei he fakafe'ātungia 'a Lomá. 'I he taimi na'e fakaha ai 'e Sisu 'e tutuki la, na'e ilifia 'Ene kau akonga. 'Ikai ngata ai, ki ha Siu, ko ha tangata 'oku tautau 'i ha fu'u 'akau ko ha tokotaha ia na'e fakamala'ia'i 'e he 'Otua (Teutalonome 21:23). Ki ha Senitaile, na'e 'ikai ke ne 'amanaki ki ha Huhu'i, na'e tatau pe 'a e aofangatuku: ko e kolosi ko e vale.

Neongo ia, ki he kau 'angelo, na'e kehe 'aupito 'a e popoaki 'o e kolosi. Ko Sīsū, 'a ia na'a nau 'ilo'i 'i hēvaní, na'á ne faka'atā ia ke tāmata'e'i ia 'i he'ene 'ofa ki ha matakali na'a nau taliteke'i iá. Ko e fakakaukau 'eni na'e fie ma'u 'e Paula ke fakahaa'i 'i he'ene malanga.

'Oku fakahaa'i 'e he popoaki 'o e kolosi 'a e mama'o 'o e loto fiemalie 'a e 'Otua ke fai ke foaki mai 'a e fakamo'ui kiate kitautolu.

KO E VALE MO E VAIVAI 'O E 'OTUA

"He ko ia 'oku vale 'i he 'Otua, 'oku poto lahi ia 'i he tangata; mo ia 'oku vaivai 'i he 'Otua, 'oku mālohi lahi ia 'i he tangata. ." (1 Kolinito 1:25)

'Oku vale pe vaivai nai 'a e 'Otua (1 Kolinito 1:25)?

Ko e mo'oni 'ikai, koe'uhi 'oku 'ikai ha'ane ta'ehaohaoa 'a e 'Otuá. 'Oku fai pe 'e Paula ha fakafehoanaki fakatataa: Kapau na'e 'i ai ha ngaahi fakakaukau vale 'a e 'Otua, 'e poto ange ia 'i he fakakaukau poto taha 'a ha taha; pe kapau na'e 'i ai ha ngaahi fakakikihi vaivai 'i he 'Otua, 'e malohi ange ia 'i he ngaahi fakakikihi malohi taha 'a e tangata.

'Oku 'ikai lava 'e he poto kotoa pe 'oku tanaki mei he kakai poto taha 'o fa'u ha palani 'o e fakamo'ui ma'a e fa'ahinga 'o e tangata.

Ko e 'Otua pe kuo Ne lava 'o foaki 'a e huhu'i, 'o fakafou 'i he malohi 'o e feilaulau 'a Sisu na'e fai 'i he kolosi, "kiate kinautolu 'oku fakamo'ui" (1 Kolinito 1:18); "ki he kakai tui" (1 Kolinito 1:21); pea "kiate kinautolu kuo ui" (1 Kolinito 1:24).

Fakatokanga'i ange ko kinautolu pe 'oku tui kia Sisu ko e tali ki he ui 'a e Laumalie Ma'oni'oni 'e fakamo'ui

"Ki he 'atamai 'o e kakai tokolahi 'oku mo'ui 'i he taimi lolotonga, 'oku 'ataakai'i 'a e kolosi 'o Kalevale 'e he ngaahi manatu toputapu. 'Oku fekau'aki 'a e ngaahi feohi toputapu mo e ngaahi 'ata 'o e tutuki. Ka 'i he kuonga 'o Paula na'e vakai ki he kolosi 'aki 'a e ongo'i fehi'a mo e ilifia. 'E fakanatula pe 'a e manuki mo e fakafepaki ke poupou'i ko e Fakamo'ui 'o e fa'ahinga 'o e tangata ha taha na'a ne fetaulaki mo e mate 'i he kolosi. [...]

'E lau ia 'oku vaivai 'i he'ene feinga ke fakahaa'i 'a e founga 'e lava ke 'i ai ha fekau'aki 'a e kolosi mo hono hiki hake 'o e fa'ahinga pe fakamo'ui 'o e fa'ahinga 'o e tangata.

Ka kia Paula ko e kolosi 'a e me'a na'e mahu'inga'ia taha ai. [...] Na'a ne 'ilo'i 'i he'ene a'usia fakatautaha, ko e taimi 'oku mamata ai ha taha faiangahala ki he 'ofa 'a e Tamai, 'o hange ko ia 'oku ha 'i he feilaulau 'a Hono 'Alo, pea tukulolo ki he ivi takiekina fakalangi, 'oku hoko leva ha liliu 'o e loto, pea 'oku 'i he me'a kotoa pe 'a Kalaisi."